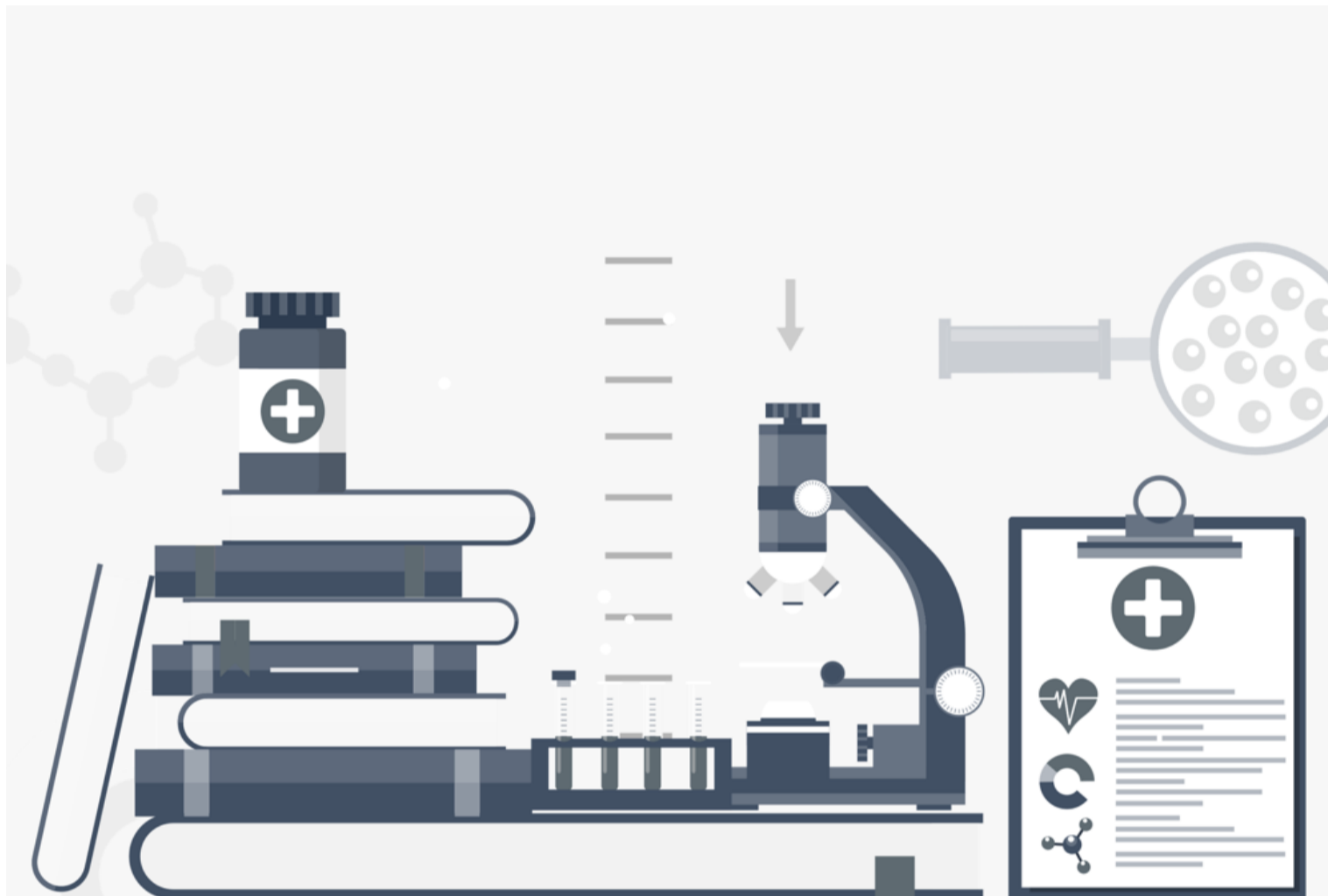


JULKAISTU NUMEROSSA [1/2012](#)
LÄÄKEALAN TOIMIJOIDEN VALVONTA

Itsehoidon ohjaukseen kiinnitetään huomiota apteekkitarkastuksissa

Anna von Bonsdorff-Nikander, Anne Hirvonen, Noora Oinonen, Pirjo Rosenberg



Läkelaki velvoittaa apteekin farmaseuttista henkilökuntaa antamaan neuvontaa ja opastusta lääkkeiden käyttäjille lääkkeiden oikeasta ja turvallisesta käytöstä. Neuvontavelvoite koskee myös itsehoitolääkkeitä, myytiinpä niitä sitten apteekista, sivuapteekista, apteekin palvelupisteestä tai apteekin verkkopalvelun välityksellä.

Fimea valvoo apteekkien toimintaa ja selvittää muun muassa tarkastusten avulla, miten apteekeissa noudatetaan niiden toimintaa ohjaavaa lainsäädäntöä. Itsehoitoon liittyvä neuvonta ja ohjaus on suuri osa apteekin toimintaa ja tämän vuoksi myös apteekkitarkastuksissa kiinnitetään huomiota näihin seikkoihin.

Itsehoitolääkkeitä saa perinteisiä kasvirohdos-, homeopaattisia ja nikotiinivalmisteita lukuun ottamatta myydä vain apteekista, sivuapteekista, apteekin palvelupisteestä ja apteekin verkkopalvelusta.

Koulutus ja tietolähteet lääkeneuvonnan pohjana

Apteekkarin tulee huolehtia siitä, että apteekissa ja sivuapteekissa työskentelee tarpeellinen määrä farmaseuttisen tutkinnon suorittanutta henkilökuntaa. Lisäksi apteekkarin täytyy varmistaa, että henkilökunta saa riittävästi täydennyskoulutusta. Farmaseuttisen henkilökunnan osalta lääkeneuvontaa tukeva täydennyskoulutus on erityisen tärkeää.

Apteekissa on oltava lääkeneuvonnan tueksi tarvittavat tietolähteet ja farmaseuttisella henkilöstöllä valmiudet niiden

käyttöön. Tietolähteitä ovat muun muassa Terveysportti-verkkopalvelu, erilaiset lääketietokannat, interaktiotietokannat ja eri viranomaisten tarjoamat lähteet. Tietolähteitä käytetään pääasiassa reseptilääkkeitä toimitettaessa, mutta ne soveltuvat myös itsehoidon neuvonnan tueksi.

Apteekkien omat toimintamallit edesauttavat lääkeneuvonnan onnistumista

Farmaseuttiseen asiantuntemukseen perustuvaa lääkeneuvontaa on annettava sekä reseptilääkkeitä toimitettaessa että apteekin itsehoito- ja palveluvalintaosastoilla. Monessa apteekissa on sovittu erilliset neuvontavuorot farmaseuteille itsehoito-osastolla, jotta apteekin asiakkailta on aina saatavilla asiantuntija-apua itsehoitoon liittyvissä kysymyksissä.

Fimean määräys lääkkeiden toimittamisesta (5/2011) velvoittaa apteekit laatimaan toimintaohjeen lääkeneuvonnasta, mihin sisältyy myös itsehoitolääkkeiden neuvonta. Monissa apteekeissa on systemaattisesti kehitetty lääkeneuvontamalleja ja neuvontaan liittyviä toimintatapoja.

Neuvonnassa voidaan esimerkiksi kertoa myös lääkkeettömistä hoitomuodoista, ja itsehoidon tukeminen on saatettu ottaa osaksi reseptilääkkeiden toimitustapahtumaa. Erityistä huomiota on voitu kiinnittää myös lääkeneuvontatilanteiden intimitteettisuojaan.

Itsehoidon ohjausta on annettava myös apteekin palvelupisteissä

Apteekin palvelupiste toimii tyypillisesti kyläkaupan tiloissa haja-asutusalueella tai kyläkeskuksessa, ja sen valikoimaan saa sisältyä vain itsehoitolääkkeitä. Apteekkarin on suunniteltava lääkevalikoima vastaamaan paikallisia tarpeita, mahdollisuuksien mukaan yhteistyössä muun terveydenhuollon kanssa. Apteekkarin täytyy myös seurata lääkevalikoiman asianmukaisuutta säännöllisesti järkevän lääkehoidon toteutumiseksi sekä lääkkeiden väärinkäytön ja lääkkeiden virheellisen käytön ehkäisemiseksi.

Lääkkeen ostajalla on oltava mahdollisuus saada farmaseuttisen henkilökunnan neuvoja ja opastusta muun muassa lääkkeiden valinnasta ja hinnoista sekä lääkkeiden oikeasta ja turvallisesta käytöstä. Apteekkari liittyy suunnitelman lääkeneuvonnan järjestämisestä jo palvelupisteeseen lupahakemukseen. Useimmiten neuvontamahdollisuus on järjestetty puhelimitse ja sitä varten on varattu rauhallinen ja lääkehoitoon liittyvään keskusteluun sopiva tila palvelupisteessä.

Jos itsehoitolääkkeen määräämisessä edellytetään farmaseuttisen henkilökunnan lääkeneuvontaa, ei palvelupisteeseen hoitaja saa myydä valmistetta ennen kuin asiakas on saanut tarvittavan lääkeneuvonnan. Myytävissä lääkepakkauksissa on myös oltava apteekin yhteystiedot mahdollisia myöhempiä kysymyksiä varten.

Tukea järkevälle itsehoidolle myös apteekin verkkopalvelusta

Apteekin verkkopalvelulla tarkoitetaan lääkkeiden myyntiä asiakkaan internetin välityksellä tekemän tilauksen perusteella. Verkkopalvelutoiminnan tulee myös tukea lääkkeiden järkevää käyttöä. Apteekkarin on seurattava verkkopalvelun välityksellä myytävien lääkkeiden kulutusta, arvioitava säännöllisesti lääkevalikoiman asianmukaisuutta sekä puututtava mahdollisiin väärinkäyttötilanteisiin.

Kun asiakas tilaa verkkopalvelun välityksellä itsehoitolääkkeen, tulee hänellä olla mahdollisuus saada verkkopalvelua tarjoavan apteekin farmaseuttisen henkilökunnan neuvoja ja opastusta. Apteekkarin on laadittava suunnitelma lääkeneuvonnan järjestämisestä apteekin verkkopalvelusta Fimealle tehtävään ennakoilmoitukseen.

Jos itsehoitolääkkeen myyntiluvan ehdoissa edellytetään farmaseuttisen henkilökunnan lääkeneuvontaa, tilausta ei saa lähettää asiakkaalle ennen kuin apteekin farmaseutti tai proviisori on ottanut lääkkeen tilaajaan yhteyttä ja asiakas on saanut tarvittavan lääkeneuvonnan.

**Anna von Bonsdorff-Nikander**

Proviisori, FaT
Yliproviisori, Fimea

**Anne Hirvonen**

Proviisori
Yliproviisori, Fimea

**Noora Oinonen**

Proviisori
Yliproviisori, Fimea

**Pirjo Rosenberg**

Proviisori
Yliproviisori, Fimea

LISÄÄ AIHEESTA

[Lasten itsehoidon lääkeneuvonta – huomioi ainakin nämä](#)

[Kuukautiskipujen itsehoito](#)

[1/2012](#)

KIRJALLISUUTTA

Lääkelaki (395/1987)

Lääkeasetus (693/1987)

Apteekin palvelupiste, Fimean määräys 1/2011

Apteekin verkkopalvelu, Fimean määräys 2/2011

Lääkkeiden toimittaminen, Fimean määräys 5/2011